

Lp Urmas Reinsalu
justiitsminister
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie: 23.03.2018 nr 8-1/2455

Meie: 16.04.2018 nr 1.2.-4/17/2490

Eelnõule arvamuse avaldamine

Tänan, et esitasite mulle arvamuse avaldamiseks isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu. Seoses esitatud eelnõuga on mul järgnevad märkused ja tähelepanekud.

1. Esmalt märgiksin, et eelnõust on puudu mitmeid seadusi, mis vajavad muudatusi seoses andmekaitse õiguse uuenemisega.
 - 1.1. Näiteks ei ole tehtud muudatusi Vabariigi Valitsuse seaduses – sellele juhtisin tähelepanu juba 21.12.2017 arvamuses nr 1.2.-4/17/2490 (vt punkti 50.2).¹
 - 1.2. Samuti ei ole selles nimekirjas nt elektroonilise side seadust – ka selles viidatakse mitmes kohas kehtivale isikuandmete kaitse seadusele.
 - 1.3. Samuti on vaja teha muudatused nt äriregistri ja kinnistusraamatu osas – nt äriregistriga seonduvalt on jätkuvalt probleem kustutatud füüsilisest isikust ettevõtjate sideandmete temaatika ehk nende lisamine äritoimikust registritoimikusse.
 - 1.4. Samuti on eelduslikult vajalik mitme andmekogu põhimäärus uuesti kehtestada, kuna muutub kas volitusnorm või selle põhimääruse kehtestaja – nt eelnõu § 3 muudatuste ehk alkoholiseaduse muutmise korral. Samuti ei ole eelnõust selge, millal toimuvad need muudatused ehk andmekogude põhimäärused esitatakse kooskõlastusele.
 - 1.5. Juba varasemalt olen maininud, et nn õiguskaitseasutuste direktiivis (EL direktiiv 2016/680) ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse (EL määrus nr 2016/679) art 35 lõike 10 kohast sätet. Seetõttu soovitan lisada mõnda eriseadusesse õiguskaitseasutuste direktiivi kohaldamisalasse kuuluva isikuandmete töötlemise korral sarnane säte nagu on isikuandmete kaitse üldmääruse art 35 lõikes 10.
 - 1.6. Eraelu tugevamalt riivavate järelevalve- ja süüteomenetlusalaste andmetöötluste osas tuleks täpsustada menetlusseadusi (KorS, KrMS, VtMS, eriseadused), et õigus andmekogudesse üksikpäringuid teha ei kasvaks kontrollimatuks automatiseeritud lauskorjeks. Sellekohased põhjendused on esitatud AKI aastaettekandes Riigikogu põhiseaduskomisjonile ja õiguskantslerile.²
 - 1.7. Samuti tuleb andmekogudes toimuvad andmetöötlusmuudatused hinnata mitte ainult mõju suhtes andmetöötlejale (eelnõu seletuskirja lk 83) vaid ka andmesubjektile – tuleks teostada andmekaitseline mõjuhindang. Kui seda selle eelnõu raames ei tehta, siis peavad andmekogu vastutavad töötlejad seda tegema enne isikuandmete töötlemise algust.
 - 1.8. Samuti puuduvad eriseaduste sätted selle kohta, kas ning kui palju võidakse põhjendamatute ja ülemääraste taotluste korral tasu võtta – seda nii inspeksioon kui ka isikuandmete töötleja.
2. Eelnõu § 1 – abieluvararegistri seaduse muutmise

¹ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5467149>.

² Vt AKI 2017. aastal koostatud aastaraamatut 2016. aasta kohta, konkreetselt lk 11 – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/aastaraamat_2016.pdf.

- 2.1. Abieluvararegistri seaduse § 6 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Abikaasade vahelise varasuhte kindlakstegemise eesmärgil on abieluvararegistri registrikaardile kantud andmetega õigus tutvuda isikul, kellel on selleks abikaasaga tehingu tegemisest tulenev huvi. Abieluvararegistri registrikaardile kantud andmetega tutvumiseks peab isik identifitseerima end digitaalse isikutunnistuse abil. Abieluvararegistri registrikaardile kantud isikul on õigus saada registrist teavet selle kohta, kes on tema abieluvararegistri registrikaardiga tutvunud.“.
- 2.2. Olen juba 2016. aastal tundnud muret selle registri avalikkuse pärast ning 29.01.2016 kirjas nr 1.2.-4/16/15 ütlesin järgmist: *Andmekaitse Inspeksioon toetab eelnõu koostaja plaani piirata abieluvararegistri kannete kättesaadavust. Andmekaitse Inspeksiooni hinnangul on vajadus abieluvararegistri andmete avaliku kättesaadavuse järele praeguses õigusruumis muutunud üldse küsitavaks.*³
- 2.3. Samuti leian, et seda „tehingu tegemisest tulenevat huvi“ peab välja selgitama ennekõike abieluvararegistri omanik – samas ei ole see eelnõu sõnastusettepanekust nii välja loetav. Seetõttu soovitan selles osas eelnõud täiendada.
3. Eelnõu § 2 - abipolitseiniku seaduse muutmine: muudatustega soovitakse andmeid säilitada 10 aastat. Samas ei ole piisavalt hästi põhjendatud, miks peaks see säilitamistähtaeg olema 10 aastat.
4. Eelnõu § 5 – avaliku teabe seaduse (AvTS) muutmine
 - 4.1. AvTS § 35 lg 1 p 11
 - 4.1.1. Muuta seda punkti järgmiselt: „teabe, mis sisaldab eriliigilisi isikuandmeid, või andmeid süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist;“.
 - 4.1.2. Põhjendus: sellega säilitatakse kehtiv regulatsioon.
 - 4.2. AvTS § 36 lg 1 p 9
 - 4.2.1. Muuta seda sõnastust järgnevalt: „dokumente riigi , kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku eelarvevahendite kasutamise ning eelarvest töölepinguga töötavatele isikutele makstud töötasude, preemiate ja hüvitiste kohta“.
 - 4.2.2. Inspeksiooni praktikas on tõusetunud mitmeid vaidlusi, mis on seotud avaliku sektori palgaandmetega – ennekõike, kas ning millises ulatuses on võimalik teabenõude korras välja küsida avalikus sektoris töölepingulise suhte korral makstud töötasu, preemia ja/või hüvitise suurust.
 - 4.2.3. Kuna selle üle otsustamine, kes on ametnikud ja kes on töölepinguga töötajad, on asutuse pädevuses, siis vahe ametnikel ja töölepinguga töötajatel tihti hägune. Kuigi töölepinguga töötajad peaksid täitama ainult nn abistavad ülesandeid, siis praktikas on juhtumeid, kui töölepinguga töötajatel on ametjuhendi kohaselt pädevus asendada ka ametnikke. Samuti väldiks võimalus teabenõudega ka töölepinguga töötajate palgaandmete küsimisel varjata ametiasutustes sisuliselt sama tööd tegevatele isikutele maksta erinevat palka.
 - 4.3. Vajalik teha muudatused AvTS §-s 39 – kuna selles viidatakse kehtivale isikuandmete kaitse seadusele, kuid kavandatud (uus) isikuandmete kaitse seaduse ei reguleeri isikuandmete väljastamist.
 - 4.4. Järelevalve põhiseaduslike institutsioonide üle
 - 4.4.1. Juhin tähelepanu, et põhiseaduslikud institutsioonid on ka oma olemuselt teabevaldajad ning osad on neist isegi nimeliselt loetletud ka AvTS-s – vt § 31.
 - 4.4.2. Riigikohtu otsusega nr 3-3-1-90-14 kärbiti inspeksiooni järelevalvepädevust – ennekõike põhiseaduslike institutsioonide üle. Selle tulemusena on sisuliselt õigusvaakum, et kes teostab AvTS-is sätestatud nõuete üle järelevalvet põhiseaduslike institutsioonide osas. Seetõttu soovitan kas käesoleva eelnõu menetluses või mõnes teises eelnõus läbi mõelda, kas ning kes teostab sellist

³ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/4621066>.

järelevalvet.

- 4.5. AvTS § 46 täiendamine
 - 4.5.1. Soovitan lugeda kehtiva AvTS § 46 lõikeks 1 ning lisada juurde lõige 2 sõnastusega: „Kui Andmekaitse Inspeksioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse.“
 - 4.5.2. Põhjus: ennekõike on vaidluse osapoolteks vaide esitaja ning teabevaldaja ning nad peaksid omavahel vastavad vaidlused ära lahendama. Kui inspeksioon näiteks leiab oma vaideotsuses, et on olemas õiguslik alus teabenõude täitmisest keelduda, siis ei peaks inspeksioon olema ka kohtumenetluses nende kahe osapoolte vahel toimuva vaidluse tõttu selle kohtumenetluse osaline.
5. Eelnõu § 6 – avaliku teenistuse seaduse muutmine: kaalumist võib vajada avaliku teenistuse seaduse § 51 lõike 3 kohaldamise ulatuse piiramine – seoses AKI sõltumatusega (vt ka minu 21.12.2017 arvamus nr 1.2.-4/17/2490 punkti 50.2).
6. Eelnõu § 8 - Eesti Rahvusraamatukogu seaduse muutmine
 - 6.1. Eelnõu punktis 3 on märgitud, et „Rahvusraamatukogu võib töödelda kogudes ja andmebaasides sisalduvaid isikuandmeid ja isikuandmete eriliike eelkõige käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–5, lõike 2 punktides 1 ja 3 ning lõikes 3 nimetatud avalike ülesannete täitmiseks, kogude digiteerimiseks, teksti- ja andmekaeveks ning orbeste väljaselgitamiseks teostatava hoolika otsingu läbiviimiseks.“
 - 6.2. Teksti- ja andmekaeve osas leian, et mingi meetodi andmete töötlemiseks ei ole tegevuse eesmärk. Leian, et see sõnaosa peab sellest sättest välja jääma.
 - 6.3. Kuna Rahvusraamatukogu teeb ka avalikkusele kättesaadavaks üle veebi Digar'i ehk erinevad raamatud, ajakirjad, pildimaterjali kui ka kollektiooni, siis tasub ka üle kontrollida, et selline andmete töötlus (vanade ajalehtede avalikustamine) ei tooks ülemäärast kahju andmesubjektile – nt olukorras, kus algallikast ehk meediaväljaande veebiartiklist on inimese nimi eemaldatud, kuid Digaris ei ole toimunud muudatused.
7. Eelnõu § 10 - Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmine – tekkis küsitavus, kas Eesti hariduse infosüsteemi andmed peaksid olema informatiivsed, kuna eeldatavasti kooli lõpetamine võib omada õiguslikku tähendust: nt PPVS-i § 6¹ lõike 3 ja § 39 lõike 2 alusel antud määruses on kirjas, mis haridus peab politseiametnikul olema.
8. Eelnõu § 13 - Euroopa Liidu kodaniku seadus
 - 8.1. Kui varasemalt koguti teavet taotleja rahvuse, keele ja hariduse kohta kui statistilisi andmeid ning need olid vabatahtlikult antavad, siis nüüd justkui on nende andmete andmine kohustuslik - samas ei ole eelnõus selgitatud vajadust, miks on neid andmeid sisuliselt kohustuslikus korras vaja esitada.
 - 8.2. Eelnõu § 13 lg 2 muudatuste tulemusena eeldatavasti tühistatakse ka siseministri 18.12.2015 nr 80 määruse „Euroopa Liidu kodaniku ja tema perekonnaliikme elamisõiguse taotlemise, andmise ning selle pikendamise ja lõpetamise korra“ § 15, kuna hetkel on need andmed seal loetletud.
 - 8.3. Eelnõu seletuskirjas puuduvad ka selgitused § 13 punkti 3 vajalikkuse kohta.
9. Eelnõu § 14 - Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmine
 - 9.1. Punktis 1 on märgitud, et "...sätestatud ülesannete täitmiseks vajalike andmete õigsust võib kontrollida neid andmeid sisaldavatest registritest.”
 - 9.2. Leian, et selline sõnastus on vägagi üldine, mistõttu peab olema ka eraldi üles loetletud, mis andmekogudele ning mis andmetele juurdepääs saadakse – kui seda kontrolli ei teosta sama seaduse § 9 lõikes 1 märgitud asutus oma andmekogus (mis on ühendatud teiste andmekogudega, sh on see andmekogude vaheline andmevahetus reguleeritud vastava andmekogu põhimääruses); või kui selline andmekogu puudub, siis on andmeallikate (andmekogu, millest kontrollitakse „andmete õigsust“) andmekogu põhimääruses see teave.
10. Eelnõu § 15 - finantsinspeksiooni seaduse muutmine
 - 10.1. Eelnõus on märgitud, et finantsinspeksiooni seaduse § 47 lõike 2 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Isikuandmete edastamisel välisriiki ei kohaldata isikuandmete kaitse seaduses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu

- määruses (EL) nr 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88) sätestatud, kui isikuandmete edastamisel järgitakse käesoleva seaduse § 54 lõigetes 41 ja 42 sätestatud tingimusi.“. 8(62)
- 10.2. Jäeb täiesti arusaamatuks, miks on Finantsinspektsiooni andmevahetus sedavõrd eriline, et see ei mahu isikuandmete kaitse üldmääruse võimaluse piiridesse ning selle reguleerimisalasse.
11. Eelnõu § 17 - haldusmenetluse seaduse (HMS) muutmine
- 11.1. Punktis 1 viidatakse, et haldusmenetluses peab järgima isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevat isikuandmete töötlemise korda. Samas on jäetud välja viide tulevasele isikuandmete kaitse seadusele ning selle töötlemise korrale, ennekõike kui arvestada, et viimase isikuandmete kaitse seaduse versiooni kohaselt kohaldub nn õiguskaitsedirektiivi ülevõtmiseks koostatud peatükis toodu ka haldusjärelvalvemenetlusele (sellist välistust hetkel seal ei ole).
- 11.2. Samuti soovitan HMS (või keeleseaduses – vt HMS § 20 lg 2) ka reguleerida aspekt, et kui tegemist on ülepiirilise haldusmenetlusega, siis taotleja teostab vajalike dokumentide tõlkimise – nt isikuandmete kaitse valdkonna korral olukorras, kus koostatakse toimimisjuhend, mis kehtib mitmes liikmesriigis, siis tuleb see esitada ka andmekaitseandmekogule (vt üldmääruse art 40 lg 7). Sel juhul on ennekõike vastava taotleja ehk toimimisjuhendi koostaja huvi, et see menetlus toimiks kiirelt ning efektiivselt – seetõttu peaks vastava tõlke tegema taotleja.
12. Eelnõu § 19 - inimgeeniuringute seaduse muutmine
- 12.1. Hetkel on sama seaduse §-s 14 lõikes 4 öeldud, et vastutav töötleja või volitatud töötleja võib sugupuu koostada geenidoonori küsitlemise, teiste andmekogude ning geeniuringute põhjal. Leian, et sellise sõnastuse korral saaks geenivaramu vastutav töötleja (Tartu Ülikool) või selle volitatud töötleja ligipääsu sisuliselt erinevatele andmekogudele. Seetõttu leian, et selgus huvides tuleks sellised andmekogud nimeliselt välja tuua.
- 12.2. Geenidoonorilt küsitakse sugupuu koostamise eesmärgil andmeid (nimi ja isikukood) tema alanejate ja ülenejate sugulaste ja tema lapse (laste) teise bioloogilise vanema kohta. Geenidoonoril on õigus anda nõusolek üksnes enda ja oma alaealiste laste andmete töötlemiseks (sealhulgas ka andmekogudes), geenidoonor ei saa otsustada oma vanemate, oma täisealiste laste ja teise bioloogilise vanema andmete kasutamise üle, ega anda nõusolekut nimetatud isikute andmete töötlemiseks. Seetõttu leian, et hetkel näiteks ei ole TÜ Genoomika Instituudil õiguslikku alust sugupuude koostamiseks isikute osas, kes ei ole selleks enda nõusolekut andnud.
- 12.3. Samuti on kahetsusväärne, et geenivaramu ei ole üldse kantud riigi infosüsteemide haldussüsteemi.
13. Eelnõu § 21 - isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmine: muudatustes on märgitud, et isikut tõendavate dokumentide andmekogu pidamise eesmärgiks on „tagada avalik kord ja riigi julgeolek“ – samas ei ole üheselt arusaadav, kuidas on isikule dokumendi väljastamine seotud avaliku korra ning riigi julgeolekuga.
14. Eelnõu § 22 – julgeolekuasutuste seaduse muudatused
- 14.1. Punktis 2 olevate muudatusega antakse julgeolekuasutusele õigus töödelda julgeolekuasutuse ametniku tervisekontrolli andmeid – seda teeb vastav julgeolekuasutus. Samuti täpsustatakse, et tervisekontrolli teostamise eesmärgiks on julgeolekuasutuste ülesannete täitmist takistavate tervisehäirete puudumise tuvastamine.
- 14.2. Samas ei ole eelnõu seletuskirjas märgitud, mis teavet tervisekontrolli tulemustest saab julgeolekuasutus - kui nõ töölepinguliste töötajate korral (erasektoris) ei saa tööandja teada konkreetseid tulemusi oma töötaja tervisekontrolli osas, vaid ta saab teavet, kas konkreetne töötaja läbis tervisekontrolli või mitte + ka mõningased soovitusel, et säilitada või parandada töötaja tervist.

- 14.3. Välja pakutud eelnõu kohaselt saaks justkui julgeolekuasutus kogu või mingi osa teabest oma ametniku kohta, kuigi eeldatavasti ei ole julgeolekuasutus see koht, kus hinnatakse ametniku tervisliku seisundi vastavust ametikohale. Tervislikku seisundit saab hinnata ennekõike arstiharidusega isik.
15. Eelnõu § 24 - karistusregistri seaduse muutmise
- 15.1. Eelnõu muudatuste tulemusena asendatakse mõiste „delikaatsed isikuandmed“ mõistega „eriliiki isikuandmed“. Seletuskirjas märgitakse, et eriliiki isikuandmed kattuvad kehtiva määratlusega.
- 15.2. Selle käsitlusega ei saa nõustuda – isikuandmete kaitse üldmäärus ei käsitle eriliiki isikuandmetena andmeid süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist.
- 15.3. Samuti teen ettepaneku võtta välja eelnõus punktides 2 ja 3 olevatest lõikudest fraasid "õiguslik alus või eesmärk".
16. Eelnõu § 25 – karistusseadustiku (KarS) muutmise
- 16.1. Eelnõuga muudetakse KarS § 157¹ - asendatakse delikaatsed isikuandmed eriliiki isikuandmetega. Seletuskirjas märgitakse, et eriliiki isikuandmed kattuvad kehtiva määratlusega.
- 16.2. Selle käsitlusega ei saa nõustuda – isikuandmete kaitse üldmäärus ei käsitle eriliiki isikuandmetena andmeid süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist.
- 16.3. Seoses korraaitseaduse jõustumisega 2014. a. suvel, kadus järelevalveorganitel ka õigus viia läbi väärtemenetlust KarS § 279 alusel olukorras, kus takistatakse haldusjärelevalvemenetluse läbiviimist. Seetõttu teen ettepaneku täiendada seda koosseisu ning lisada, et see kehtib ka haldusjärelevalvemenetluse korral – sel juhul saaks karistada konkreetset ametnikku, kes takistab haldusjärelevalvemenetluse läbiviimist.
17. Eelnõu § 27 – keeleseaduse muutmise
- 17.1. Punktiga 3 seonduvalt tekib küsitavus, kas tasemeeksamite ja -tunnistuste andmekogusse kantud andmetel peaks olema informatiivne tähendus – leian, et see võiks omada pigem õiguslikku tähendust.
- 17.2. Samuti on vajalik ka konkreetsemalt ära lahendada, kas ning kuidas inimesel on võimalik saada juurdepääs oma eksamitulemustele – meie praktikas on olnud olukordasid, kus halvasti, puudulikult ja/või valesi on reguleeritud inimese juurdepääs enda eksamitulemustele.
18. Eelnõu § 29 - keskkonnaregistri seaduse muutmise
- 18.1. Juhin tähelepanu selle seaduse kehtivat § 4 lõikele 3, mille kohaselt volitatud töötleja määramiseks kuulab Vabariigi Valitsus ära riigi infosüsteemitöid koordineeriva asutuse ja andmekaitse järelevalve asutuse arvamuse. Leian, et sellisel käsitlusel puudub mõte ning see tuleks välja võtta.
- 18.2. Samuti märgin, et sama seaduse § 4 lõike 2 kohaselt määratakse volitatud töötleja kindlaks eraldi Vabariigi Valitsuse korraldusega. Samas ei olnud esmapilgul võimalik sellist korraldust ega dokumenti võimalik leida. Leian, et volitatud töötleja võiks sel juhul ära määrata seaduses.
19. Eelnõu § 32 - kodakondsuse seaduse muutmise
- 19.1. Eelnõu muudatuste tulemusena sidustatakse Eesti kodakondsuse saanud, taastanud ja kaotanud isikute andmekogu pidamine avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamiseks. Samas ei selgu eelnõu seletuskirjast otsene seos selle andmekogu pidamisega ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisega. Samuti võib selline võimalik seos anda võimaluse vägagi umbmäärasteks isikuandmete töötlemisteks.
- 19.2. Kui kehtivas seaduses on öeldud, et "Andmekogu kande aluseks olevatel andmetel on õiguslik tähendus. Ülejäänud andmed on informatiivse tähendusega." - edaspidiselt see eelnõu muudatuste tõttu nii ei ole sätestatud. Leian, et tegemist on

- sedavõrd olulise aspektiga, mistõttu peaks säilitama nõude, et sellisel kandel on õiguslik tähendus – nii nagu seda nõuab AvTS § 43⁶ lõige 4.
- 19.3. Eelnõuga lisatakse lause, et menetlustes võidakse töödelda ka eriliiki isikuandmeid. Samas ei ole eelnõus ega seletuskirjas märgitud, mis eriliiki isikuandmeid võidakse töödelda.
- 19.4. Muudatuste tulemusena tühistatakse sätted, mis hetkel reguleerivad eksamite ja tunnistuste andmekogu pidamist ning tehakse ka uued sätted eelduslikult sama andmekogu kohta. Seetõttu on ilmselt ka vajalik uuesti kehtestada uus põhimäärus selle andmekogu osas, kuna volitusnorm andmekogu asutamiseks muutub.
- 19.5. AvTS § 43⁵ lõike 1 kohaselt tuleb andmekogu põhimääruses mh ära määratleda ka andmekogusse kogutavate andmete koosseisu. Kavandatav § 9¹ lg 5 on sõnastatud: "Eksamite ja tunnistuste andmekogus võib täpsustada käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud andmete koosseisu ja andmekogusse kandmise korda." Eeldatavasti on siin mõeldud, et andmekogu põhimääruses täpsustatakse neid andmete koosseisusid - mitte ei täpsustata neid andmekogus.
- 19.6. Kuna muudatuste tulemusena tunnistatakse ka kehtetuks, kuidas toimub andmekogule juurdepääs, sh kuidas andmesubjekt saab enda andmetele juurde, siis peab sellekohane teave olema kirjeldatud andmekogu põhimääruses.
20. Eelnõu § 36 – korrakaitseaduse muutmine
- 20.1. Eelnõu punktiga 1 viidatakse, et süüteoennetuses kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmäärust - samas ei ole üldse viidatud kavandatavale isikuandmete kaitse seadusele, sh selles toodud õiguskaitseasutuste direktiivi ülevõtvatele sätetele (mis on ennekõike seotud süütegude ennetamisega).
- 20.2. Eelnõu punktiga 2 antakse nõ blanketne volitus piirata inimeste õigusi, mis tulenevad isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitest 12-22 ja 34 ning art 5 teatavatel juhtudel/olukordades. Seletuskirjas on ka öeldud, et selle aluse kasutamiseks peab olema ka eraldi säte ning et korrakaitseaduses on ennekõike üldalus nende erandite sätestamiseks. Samas ei ole lähe eelnõu seletuskirjas toodu ning eelnõu sisu kokku – seetõttu teen ettepaneku see punkt üldse eelnõust välja võtta: sellised vajalikud õigused tuleks reguleerida nendes eriseadustes, kus korrakaitseorgan neid õigusi saab piirata.
- 20.3. Juhin ka tähelepanu, et jätkuvalt on probleem korrakaitseaduse ning sellega seotud masspäringute teostamise temaatikaga – sel teemal olen ka varasemalt Justiitsministeeriumi tähelepanu juhtinud (12.08.2016 nr 1.2.-4/16/932).⁴
21. Eelnõu § 39 - krediidasutuste seaduse muutmine: punktis 3 on märgitud automaatsete otsuste tegemine, kuid selles ei ole märgitud vastuväite esitamise võimalust – seetõttu ei ole ka kirjeldatud piisavaid meetmeid isikuandmete kaitse üldmääruse art 22 lg 2 punkti b kohased.
22. Eelnõu § 40 - kriminaalhooldusseaduse muutmine
- 22.1. Punktiga 2 loetakse 18 lõike 4 tekst teiseks lauseks ning lõiget täiendatakse esimese lausega järgmises sõnastuses: „Kui isik ei soovi tegutseda kriminaalhooldusabilisena, kustutatakse isik kriminaalhooldus-abiliste nimekirjast.“.
- 22.2. Samase ei ole selles seaduses selgesti reguleeritud, mis saab kogutud andmetest, mida kasutati sobivuse hindamiseks (isiku tuvastamise andmed, kontaktandmed, elukoha andmed, isikut iseloomustavad andmed, isikuomaduse andmed, hariduse ja õpingute andmed, elulookirjelduse andmed ning töökoha ja varasema töökogemuse andmed).
23. Eelnõu § 41 - kriminaalmenetluse seadustiku muutmine
- 23.1. Punkti 3 kohaselt asendatakse sõnad "delikaatsed isikuandmed" sõnadega "eriliigilised isikuandmed", sh seletuskirjas märgitakse, et need mõisted sisuliselt kattuvad.
- 23.2. Selle käsitlusega ei saa nõustuda – isikuandmete kaitse üldmäärus ei käsitle

⁴ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/4789810>.

eriliiki isikuandmetena andmeid süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist.

- 23.3. Samuti on ilmselt eelnõu seletuskirja punktides 3 ja 5 mõeldud sama paragrahvi muudatuse punkti 7-t, mitte punkti 6.
- 23.4. Eelnõu punktis 8 on ilmselt soovitud siin viidata uue isikuandmete kaitse seaduse neljandale peatükile (mitte kolmandale).
24. Eelnõu § 43 – kutseseaduse muutmine: leian, et kutseregistris olevad andmed võivad oma olemuselt ka omada õiguslikku tähendust. Seetõttu tuleks ka vastavalt eelnõud parandada.
25. Eelnõu § 50 - majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muudatused: muudatustega peavad loa lõppemise järgselt andmete registrisse kandja säilitama kuni 10 aastat loa taotlemisega seotud andmed. Sellega seonduvalt peavad avaliku sektori asutused (kes lube välja annavad) oma majasisesed säilitamistähtjad üle vaatama nende lubadega seotud dokumentide säilitamistähtjad.
26. Eelnõu § 52 – maksukorralduse seaduse muutmine: selle seadusega seotud muudatustega seonduvalt on inspeksioon andnud sisendi 26.02.2018 nr 1.2.-4/18/310, milles osad märkused on seotud maksukohustuslaste registriga.⁵
27. Eelnõu § 53 – metsaseaduse muutmine: selle seaduse muutmise seonduvalt juhin tähelepanu, et metsaregistriga seonduvalt on meie praktika kohaselt probleemseks kohaks metsaregistri juurdepääs. Seetõttu soovitan konkreetsemalt ära reguleerida need juurdepääsud.
28. Eelnõu § 57 - narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmine: selle seadusega seonduvalt märgin, et narkomaaniaravi andmekogu kui selline pole läbinud riigi infosüsteemide haldussüsteemis kooskõlastust, sh pole see sellesse kantud.
29. Eelnõu § 58 – nimeseaduse muutmine: soovitan välja võtta lause „Isikuandmeid töödeldakse käesolevas seaduses ja rahvastikuregistri seaduses sätestatud alustel ja korras.“.
30. Eelnõu § 60 – perekonnaseisutoimingute seaduse muutmine: soovitan välja võtta lause „Isikuandmeid töödeldakse käesolevas seaduses ja rahvastikuregistri seaduses sätestatud alustel ja korras.“.
31. Eelnõu § 63 – politsei- ja piirivalveseaduse muutmine:
 - 31.1. Varasemalt oleme andnud Schengeni infosüsteemi osas sisendi 14.07.2017 arvamuses nr 1.2-4/17/1283.⁶
 - 31.2. Leian, et puudub vajadus säilitada politsei- ja piirivalveseaduse § 7⁴⁸, kuna see on kaetud nii isikuandmete kaitse üldmääruse kui ka uue isikuandmete kaitse seadusega.
32. Eelnõu § 65 – prokuratuuriseaduse muutmine
 - 32.1. Kavandatava § 15¹ lõikes 2¹ märgitakse mitmeid andmeid, mida tulevase prokuröri kandidaadi osas võidakse töödelda, sh on selle hulgas märgitud ka terviseandmed. Samas eeldatavasti ei ole prokuratuur see asutus, kes saaks hinnata kandidaadi tervislikku seisundit – seda saab teha ennekõike arstiharidusega isik.
 - 32.2. Eelnõu kohaselt säilitatakse kandidaadi andmeid "viis aastat prokuröriteenistusse kandideerimisest või viis aastat pärast teenistusest lahkumist". Sellise sõnastuse korral võib jääda arusaamatuks, kui kaua tuleb/võib andmeid säilitada - kui mõte on, et valituks mitteosutunud kandidaadi andmeid säilitatakse 5 aastat kandideerimisest, siis tulekski nii kirjutada. Samuti tekib küsimus, kas valituks osutumise korral peab ikka kõiki andmeid säilitama – teatud aja möödudes võib see teave osutada aegunuks.
33. Eelnõu § 66 - põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmine
 - 33.1. Ka selle andmekoguga seonduvalt tekib küsimus, kas selles andmekogus

⁵ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5572059>.

⁶ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5160691>.

- kantud andmetele peaks olema ainult informatiivne tähendus.
- 33.2. Samuti tuleb läbi mõelda, kuidas toimub juurdepääs testide tulemustele – nt kui lõpueksami sooritaja soovib juurdepääsu saada enda eksamitulemusele. Praktikas on juhtumeid, kus seda juurdepääsu ei soovita anda.
34. Eelnõu § 69 - rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmine: leian, et selle seaduse § 48 lõike 1 järele puudub üldse vajadus.
35. Eelnõu §-d 71 ja 72 ehk rahvastikuregistri seaduse muutmine
- 35.1. Hetkel kehtiv § 65, mis räägib andmetele juurdepääsu õigusest, võiks täiendada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 toodud õiguslike alustega nagu lepingu täitmine, juriidiline kohustus, eluliste huvide kaitse.
- 35.2. Samuti tuleb kriitilise pilguga üle vaadata, et rahvastikuregistri seaduse üldine terminoloogia viiakse ka isikuandmete kaitse üldmäärusega kooskõlla – nt on kehtivas seaduses viidatud kehtivad isikuandmete kaitse seadust ning mainitud delikaatseid isikuandmeid.
36. Eelnõu § 73 - rahvatervise seaduse muutmine
- 36.1. Punkti 2 kohaselt täiendatakse § 14¹ lõikega 3 järgmises sõnastuses: „Käesoleva seaduse §-des 14²–14⁵ ja 14⁷ nimetatud andmekogu andmeid väljastatakse statistilistele tulemustena anonüümilisel kujul. Isikustatud andmeid väljastatakse üksnes andmesubjekti enda nõusolekul, teadus-, ajaloouringu ja riikliku statistika vajadusteks, rakendades isikuandmete kaitse seaduses sätestatud, või kriminaalmenetluses tõe välja selgitamiseks.“
- 36.2. Arvestades nendes andmekogudes kogutavate andmete iseloomu ning kavandatavat alalist säilitamist, siis peab seadusandluses olema ka täiendavad meetmed (nõuded), millega kaitstakse võimalikku isikuandmete väärtöötlust, sh juurdepääse.
- 36.3. Samuti tuleks hinnata, kas ning mis osas tuleks selle lõike sõnastust parandada, sh kas on vajalik mingis osas viidata (kasvõi seletuskirjas) isikuandmete kaitse üldmääruse artikli(te)le.
- 36.4. Eelnõust on aru saada, et raseduse infosüsteem tuleb meditsiinilise sünniregistri asemele. Kuna tegemist on uue andmekoguga, siis on vajalik ka selles osas koostada andmekaitseline mõjuhindamine. Sellega seonduvalt märkin, et see andmekogu on eelnõuna käinud ka inspeksioonis kooskõlastuses, kuid toona puudus selgus, kuidas seda andmekogu üldse soovitakse hakata pidama, mistõttu oli ka selles palju ebaselgust. Selle eelnõuga seotud kommentaarid esitati Sotsiaalministeeriumile 28.12.2017 arvamuses nr 1.2.-4/17/2514.⁷
- 36.5. Samuti on arusaamatu, miks peab koguma nii isikukoodi kui ka sünniaega (sisuliselt topeltandmeid) - seda sisuliselt kõigi eelnõus märgitud andmekogude korral.
- 36.6. Kavandatava § 14⁴ lg 3 kohaselt hakatakse müokardiinfarktiregistrisse koguma täiendavaid terviseandmeid, kuid eelnõu seletuskirjas ei ole selgitatud, mis põhjusel on vaja neid lisaandmeid koguda ja töödelda.
37. Eelnõu § 79 – riigihangete seadus: sama seaduse § 181 lõikes 5² on loetletud andmed, mida säilitatakse riigihangete registris tähtajatult kuna registris on keeruline määrata säilitustähtaega hanke pikkuse ja vaidlustusmenetluste tõttu. Kuigi peale viie aasta möödumist piiratakse andmetele juurdepääsu, siis ei ole minu hinnangul põhjendatud säilitada kõiki selles sättes toodud andmeid tähtajatult.
38. Eelnõu § 82 - sotsiaalhoolekande seaduse muutmine: selle valdkonnaga seonduvalt on suurimaks probleemiks asjaolu, et selles seaduses ei ole täpsemalt reguleeritud, mis andmeid on lubatud sotsiaalteenuse raames koguda. Seetõttu võib juhtuda nii, et erinevate teavet kogutakse „igaks juhuks“ ning ülemäära. Samuti tasub ka täpsemalt ära reguleerida, kas ning kellele võidakse kellegi isikuandmeid edastada: sel teemal oleme koostanud ka juhendi isikuandmete töötlemise kohta sotsiaalhoolekande- ja tervishoiusektoris, mis on

⁷ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5473315>.

- eeldatavasti abiks selle teema sisustamisel.⁸
39. Eelnõu § 89 - tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmine
- 39.1. Jäeb arusaamatuks, miks soovitakse säilitada tervishoiutöötajate registris andmeid tervishoiutöötajate kohta 65 aastat tervishoiutöötaja tegevuse lõpetamistest. Kehtivas seaduses on küll tegemist alatiselt säilitatavate andmetega ehk nüüd on seda tähtaega lühendatud, kuid kui arvestada, et tervishoiutöötaja lõpetab oma tegevuse pensionile minemisega, siis säilitatakse tema andmeid nii pensionil oleku ajal kui ka eeldatavasti peale tema surma - siiski ei ole ilmselt vajadust säilitada neid andmeid peale surma.
- 39.2. Seletuskirjas on üks valeviide - kui kehtetuks tunnistatakse TTKS 41 lg 2 punkt 9, siis seletuskirja kohaselt tunnistatakse kehtetuks p 6.
- 39.3. Terviseandmete piiriülene andmevahetusplatvormiga seondult soovin, et seletuskirja täpsustatakse teabega, kuidas tuleks isikuandmete kaitse üldmääruse alusel menetleda olukorda, kus näiteks on toimunud uudishimust päring Eesti kodaniku retseptidesse või raviandmetesse ning seda teostati teisest riigist? Kas seda menetleb Eesti või mõne teise liikmesriigi andmekaitsealine järelevalveasutus?
- 39.4. Juhin tähelepanu, et eelnõus on kahel punktil numbriks 16 – seetõttu ei lähe ka eelnõu seletuskiri kokku eelnõu punktidega.
- 39.5. Samuti tuleb ära reguleerida, mis saab nendest ravidokumentidest, mis tekivad eriarstide tegevuse käigus, sh ennekõike, mis saab nendest dokumentidest siis, kui see eriarst ehk tervishoiuteenuse osutaja lõpetab tegevuse. Sellele teemale on inspeksioon korduvalt avalikkuse tähelepanu juhtinud.⁹
40. Eelnõu § 91 - töölepingu seaduse muutmine
- 40.1. Eelnõuga muudetakse töölepinguseaduse § 41 lõiget 2 ning viidatakse üldisemalt kohustusele, et isikuandmete töötlemine peab vastama õigusaktidele.
- 40.2. Selline üldine ning abstraktne viide ei ole piisavalt selge, kuidas on tööandjal lubatud töötaja isikuandmeid töödelda. Näiteks tuleks töösuhete kontekstis eraldi ära reguleerida ka jälgimisseadmetike (töökorralduslikud kaamerad, turvakaamerad, GPS-seadmed, arvutiprogrammid töötajate tegevuse kontrollimiseks jne) kasutamine. Sel teemal olen ka varasemalt esitanud oma seisukohad.¹⁰
41. Eelnõu § 95 – vangistuseseaduse muutmine: § 114¹ lg 2 muudatuste tõttu saab Justiitsministeerium õiguse töödelda mh ka vangla ametnikuks kandideerija terviseandmeid. Samas eeldatavasti ei ole Justiitsministeerium see asutus, kes peaks hindama kandidaadi tervislikku seisundit – seda saab ennekõike teha arstiharidusega isik.
42. Eelnõu § 101 – välismaalaste seaduse muutmine: selle seaduse muutmisega seondult margin, et selle andmekoguga (viisaregister) seondult tuleb ennekõike ära lahendada andmete säilitamistähtaegade temaatika. Sellele asjaolule oleme juhtinud Siseministeeriumi tähelepanu oma 25.08.2017 arvamusega nr 1.2-4/17/1552.¹¹

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Viljar Peep
peadirektor

⁸ Isikuandmed sotsiaalhoolekande- ja tervishoiusektoris - http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/isikuandmed_sotsiaalhoolekande-ja_tervishoiusektoris.pdf

⁹ Vt AKI 2017. aastal koostatud aastaraamatut 2016. aasta kohta, konkreetsemalt lk 26 – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/aastaraamat_2016.pdf.

¹⁰ Vt Andmekaitse Inspeksiooni peadirektori 25.05.2017 seisukohad uue andmekaitseõiguse kontseptsiooni asjus, konkreetsemalt vt seisukohtade peatükki 3 – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/jum_oigusraamistiku_kontseptsiooni_markused.pdf.

¹¹ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5204653>.

Raavo Palu raavo.palu@aki.ee